

Het bestuur nodigt u uit om de volgende lezing bij te wonen:

Hoe de nazi's gebruik maakten
van "De Germania" van Tacitus.

Een Romeins beeld van de Germanen en zijn dubieuze
impact. Over de turbulente receptie van Tacitus' Germania
in de Duitse Landen.

door

Giel van Gemert

15 oktober 2025

De lezing begint om 20.00 uur in "Pica Mare" Gennep

De zaal is open om 19.30 uur.

Vergeet niet u aan te melden bij onze secretaris:

secretariaat@societeit-jansberg.nl

Tacitus

Rond het jaar 100 schreef de Romeinse historicus en senator Publius Cornelius Tacitus (± 58 – ± 120) een klein werkje over de Germanen, dat later als *De origine et situ Germanorum* of kortweg als *Germania* werd aangeduid. Hij geeft aan welke Germaanse stammen er allemaal in het gebied tussen de Rijn en de Wisla (Weichsel) aan te treffen zijn, waar ze wonen en wat hun gewoonten en gebruiken zijn. Zelf was Tacitus nooit in het leefgebied van de Germanen geweest; hij baseerde zich op passages in Caesars *De bello Gallico*, enkele andere schriftelijke bronnen die inmiddels verloren zijn geraakt, en vermoedelijk ook op mondelinge overlevering.

De Germania

De Germania kan ethnografisch bedoeld zijn geweest, er kunnen bij het schrijven politieke motieven mee hebben gespeeld, maar vermoedelijk wilde Tacitus vooral ook de decadente Romeinen van zijn tijd met het beeld van de Germanen als onbedorven natuurvolk een spiegel voorhouden. De Germania raakte snel in vergetelheid; het enige overgebleven handschrift ervan werd in de Renaissance ontdekt en door Duitse humanisten als Ulrich von Hutten al gauw in nationale zin als een soort Duitse oergeschiedenis geïnterpreteerd. In de eeuwen daarna wordt de mythe van de edele en dappere Germanen in de Duitse Landen steeds verder uitgebouwd (maar ook in Nederland, denk aan de Bataven en Julius Civilis!), met name in de 19de eeuw, op weg naar de eenheidsstaat van 1871.

Dieptepunt

Een dieptepunt vormt het misbruik van de Germania in de rassenideologie van het Nationaalsocialisme, waarbij met name Himmlers pseudo-wetenschappelijk 'onderzoeksinstituut' „Ahnenerbe“ een uiterst kwalijke rol speelde. Al met al kon de Germania zo worden tot „a most dangerous book“, zoals een Amerikaans-Duitse classicus recentelijk stelde.

Giel van Gemert

Prof. Dr. Mr. Guillaume van Gemert (1948) studeerde Germanistiek in Nijmegen en rechten in Utrecht. Sinds 1974 is hij verbonden aan het Germanistisch Instituut van de Radboud Universiteit Nijmegen, sinds 1984 als universitair hoofddocent moderne Duitse literatuur en van 1995 tot aan zijn emeritaat in 2013 als hoogleraar Duitse letterkunde. Hij bekleedde gastprofessorschappen in Wenen (1987, 1996) en Graz (1997). Zijn onderzoeksgebieden zijn: literatuur van de vroege nieuwe tijd, moderne Duitse literatuur, en Duitse literatuur en cultuur in Europese context.